Všeobecná bibliografie

I. Bibliografie

L'année philologique: Bibliographie critique et analytique de l'antiquité gréco-latine, Paris, 1924–. Každoročně vycházející komentovaná bibliografie klasické filologie a antiky, uspořádaná podle autorů a tematických polí, zahrnující také křesťanskou antiku a její autory. Svazky jsou obvykle publikovány tři roky od data publikování uvedených děl. Doplňkové bibliografie: S. Lambrino, *Bibliographie de l'antiquité classique, 1896–1914*, Paris 1951. – J. Marouzeau, *Dix années de bibliographie classique, 1914–1924*, I–II, Paris 1927–1928.

Bibliographia patristica: Internationale patristische Bibliographie, Berlin 1956–1990. Uspořádaná podle autorů a tematických polí, bez komentáře, ale se seznamy recenzí.

Revue d'histoire ecclésiastique. Viz VIII. Časopisy a ročenky

Další periodické bibliografie in: *Bulletin d'information et de liaison: Association internationale d'études patristiques*, Amsterdam 1968–. – *Bulletin de la Bible latin: Bulletin d'ancienne littérature chrétienne latine*, Maredsous (Belg.) 1921–1993. – *Bulletin de théologie ancienne et médiévale*, Louvain 1929–1996. – *Byzantinische Zeitschrift*, München 1892–. – *Ostkirchliche Studien*, Würzburg 1952–. – *Revue des sciences philosophiques et théologiques*, Paris 1907–. – *Recherches de science religieuse*, Paris 1910–. – *Salmanticensis: Commentarius de sacris disciplinis cura facultatum Pontificiae Universitatis Ecclesiasticae (Salmanticensis) editus*, Salamanca 1954–.

T. A. Robinson et al., *The Early Church: An Annotated Bibliography of Literature in English*, Metuchen (N. Y.) 1993.

M. Albert et al., *Christianismes orientaux: Introduction à l'étude des langues et des littératures*, *ICA* 4, Paris 1993. Úplná, dobře uspořádána bibliografie arabského, arménského, koptského, gruzínského a syrského jazyka a literatury.

Viz také XI. Elektronické databáze, Bibliografie

II. Slovníky/encyklopedie

A. Rané křesťanství a literatura

Encyclopedia of the Early Church (Institutum Patristicum Augustinianum, A. di Berardino (vyd.); přel. z italštiny A. Walford, předmluva a doplňky bibliografie W. H. C. Frend; I–II, Cambridge – New York 1992.

= *Dizionario patristico e di antichità cristiane*, A. di Berardino (vyd.), I–III, Casale Monferrato 1983–1988.

= *Dictionnaire encyclopédique du christianisme ancien*, F. Vial (vyd.), I–II, Paris 1990.

= *Diccionario patrístico y de la antigüedad cristiana*, I–II, Salamanca 1991–1992.

Všeobecný slovník raně křesťanské literatury a příbuzných témat, sestavený ve spolupráci s řadou mezinárodních odborníků, s dobře vybranou bibliografií ke každému heslu. Doplněný přehlednými tabulkami, mapami, ilustracemi a rejstříky. Francouzské a španělské vydání bylo přeloženo beze změny; anglické s doplněnou bibliografií; bohužel obsahují řadu tiskových chyb.

E. Ferguson et al. (vyd.), *Encyclopedia of Early Christianity*, I–II, New York – London 1997[2]. Slovník patristického období, uspořádáním a provedením srovnatelný s předchozím.

S. Döpp – W. Geerlings (vyd.), *Dictionary of Early Christian Literature*, přel. M. O'Connel, New York 2000. Stručný, jednosvazkový slovník rané křesťanské literatury, se základními bibliografickými odkazy.

Reallexikon für Antike und Christentum: Sachwörterbuch zur Auseinandersetzung des Christentums mit der antiker Welt, T. Klauser et al. (vyd.), Stuttgart 1950–. Zásadní počin komplexně zkoumající vztahy mezi křesťanstvím a antickým světem. Založil jej Franz Joseph Dölger, výhradní vydavatel a autor periodika *Antike und Christentum*, I–VI, Münster 1929–1950. Dodatky jsou publikovány v *Jahrbuch für Antike und Christentum*, později byly shromážděny do doplňkových svazků.

Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie, F. Cabrol (vyd.), I–XV, Paris 1907–1953. Komplexní slovník křesťanské archeologie. Velmi užitečný pro všechny aspekty prostředí raně křesťanských textů.

B. Všeobecné slovníky pro theologii a církev

New Catholic Encyclopedia, I–XV, Detroit – Washington, D. C. 2003[2].

F. L. Cross – E. Livingstone (vyd.), *The Oxford Dictionary of the Christian Church*, New York 1997[3].

H. Wace – W. Piercy (vyd.), *A Dictionary of Christian Biography*, I–IV, London 1877–1887. Články týkající se rané církve byly přetištěny v *A Dictionary of Early Christian Biography*, Peabody (Mass.) 1999.

Theologische Realenzyklopädie, G. Krause – G. Müller (vyd.), Berlin 1977–. Komplexní hesla pro celou theologii, církevní dějiny a literaturu od mezinárodních odborníků, s rozsáhlou bibliografií.

Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques, Paris 1912–. Komplexní slovník pro celé církevní dějiny, s dobře vybranou bibliografií.

Dictionnaire de spiritualité ascétique et mystique, doctrine et histoire, M. Viller (vyd.), 15 dílů v 21 svazcích, Paris 1937–1995. Slovník nejzákladnějších aspektů křesťanské spirituality. Jsou zde zahrnuti téměř všichni starověcí křesťanští autoři a díla.

C. Všeobecné encyklopedie pro klasickou antiku a Byzanc

A. F. Pauly, *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, nové vydání, G. Wissowa (vyd.), 49 dílů v 58 svazcích, Stuttgart 1894–1980.

J. P. Murphy, *Index to the Supplements and Suppl. Volumes of Pauly-Wissowa's R. E.*, Chicago 1980[2].

Register der Nachträge und Supplemente, H. Gärtner – A. Wünsch (vyd.), München 1980. Monumentální počin, který má představit celou klasickou antiku v obsáhlých heslech, doprovázených základní bibliografií.

A. P. Kazhdan (vyd.), *The Oxford Dictionary of Byzantium*, I–III, New York 1991.

III. Patrologie a dějiny literatury

J. Quasten, *Patrology*, I–III, Utrecht 1950–1960.

= *Initiation aux Pères de l'Église*, přel. J. Laporte, I–III, Paris 1955–1963.

= *Patrologia*, I–II, Torino 1967–.

= *Patrología*, přel. I. Oñatibia – P. U. Farré – E. M. Llopart, I–IV, *BAC* 206, 217, 422, 605, Madrid 2001–2002.

Na to navazuje:

Patrology 4: The Golden Age of Latin Patristic Literature, from the Council of Nicea to the Council of Chalcedon, přel. P. Solari, Institutum Patristicum Augustinianum, Roma; Westminster (Md.) 1986.

= *Patrologia*, III: *Dal concilio di Nicea (325) al concilio di Calcedonia (451): I Padri latini*, A. di Berardino (vyd.), Torino 1978.

= *Patrología 3: La edad de oro de la literatura patrística latina*, přel. J. M. Guirau, *BAC* 422, Madrid 1981.

= *Initiation aux Pères de l'Église, vol. 4: Du concile de Nicée (325) au concile de Chalcédoine (451), les Pères latins*, přel. J. Bagot – rev. A. Hamman, Paris 1986.

Patrologia, vol. 4: Dal concilio di Calcedonia (451) a Beda, i Padri latini, A. di Berardino (vyd.), Genoa 1996.

The Eastern Fathers from the Council of Chalcedon (451) to John of Damascus (750), A. di Berardino (vyd.), přel. A. Walford, Cambridge 2006.
= *Patrologia, vol. 5: Dal concilio di Calcedonia (451) a Giovanni Damasceno (750), i Padri orientali*, A. di Berardino (vyd.), Genoa 2000.
Komplexní a obsáhlá základní příručka. Představuje všechny autory a díla patristického období s bohatou bibliografií. Klade důraz na historické a biografické údaje a naukové/theologické obsahy děl.

B. Altaner, *Patrology*, přel. H. C. Graef, New York 1961.
= B. Altaner – A. Stuiber, *Patrologie: Leben, Schriften, und Lehre der Kirchenväter*, Fribourg (Switz.) 1978[8].
= *Précis de patrologie*, adaptoval H. Chirat, Paris 1961.
= *Patrología*, přel. E. Cuevas – U. Domínguez-Del Val, Madrid 1962[5].
= *Patrologia*, přel. A. Babolin, Torino 1997[7].
Příručka stejného typu, jako je Quasten. Látku pojednává stručněji, ale jasně a spolehlivě, s bohatou základní bibliografií.

W. Schmid – O. Stählin, *Geschichte der griechischen Literatur*, *HAW* 7, München 1929–; na základě W. von Christ, *Geschichte der griechischen Literatur*, I–III, München 1912–1924[6]. Komplexní dějiny starověké řecké literatury až do r. 530, čímž je rovněž zahrnuta téměř veškerá řecká křesťanská literatura (sv. II/2, str. 1105–1492). Zatímco klasická literatura je uspořádána podle žánrů, křesťanská literatura je seřazena podle autorů a děl.

H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im byzantinischen Reich*, 2. nezměněné vydání, *HAW* 12,2,1, München 1977. Základní příručka pro křesťanskou byzantskou literaturu od 6. století do konce Byzantské říše r. 1453. Je nepostradatelná pro porozumění spletitým vztahům mezi církevními a říšskými strukturami, říšské církvi a její organizaci, liturgii, hagiografii a theologii.

L. J. Engels – H. Hofmann (vyd.), *Spätantike, mit einem Panorama der byzantinischen Literatur*, 4. sv. *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft*, Wiesbaden 1997. Úvod do pozdně antické literatury, uspořádaný podle literárních žánrů a témat.

M. Schanz – C. Hoisus – G. Krüger, *Geschichte der römischen Literatur bis zum Gesetzgebungswerk des Kaisers Justinian*, 4 díly v 5 svazcích, *HAW* 8, München 1927–1959[4]. V tomto latinském protějšku k *Geschichte der griechischen Literatur* od von Christa je latinská literatura pojednána ve 3. sv., str. 245–261; sv. 4/1, str. 205–550; sv. 4/2, str. 360–645.

R. Herzog – P. L. Schmidt (vyd.), *Handbuch der lateinischen Literatur der Antike*, *HAW* 8, München 1989–. Kompletně přepracované vydání Schanz – Hosius – Krüger, které se však drží stejných základních principů. Křesťanská literatura je také všude, kde je to možné, včleněna do všeobecného rozdělení podle literárních žánrů. Sbírky pramenů a bibliografie jsou bohaté. Díla jsou však pojednána výlučně z filosofického hlediska.

C. Moreschini – E. Norelli, *Storia della letteratura cristiana antica greca e latina*, 2 díly ve 3 svazcích, Brescia 1995–1996. = C. Moreschini – E. Norelli, *Early Christian Greek and Latin Literature: A Literary History*, I–II, Peabody (Mass.) 2005.

IV. Ediční řady

Patrologiae cursus completus: Series Graeca, J.-P. Migne (vyd.), 162 sv., Paris 1857–1886.

Tu doplňuje:

T. Hoepfner, *Index locupletissimus*, I–II, Paris 1928–1945.

F. Cavallera, *Indices*, Paris 1912. Nejrozsáhlejší sbírka řeckých patristických textů doprovázená latinskými překlady, se záměrem zahrnout všechna díla až do konce Byzantské říše (včetně děl kardinála Bessariona, † 1472, a patriarchy Gennadia II. z Konstantinopole, † po r. 1472). Sestavil ji francouzský kněz a vydavatel J.-P. Migne, který shromáždil a publikoval nejlepší dostupné edice své doby, zvláště ty, které připravilo benediktinské opatství sv. Maura v Paříži, slavní maurini. Navzdory velkým snahám vytvořit nové edice v souladu s moderními kritickými standardy zůstává mnoho z těchto textů jedinými nebo až dosud nejlepšími dostupnými edicemi. Srv. A.-G. Hamman, *Jacques-Paul Migne: Le retour aux Pères de l'Église*, Paris 1975.

Viz také X. Mikrofiše

Viz také XI. Elektronické databáze

Patrologiae cursus completus: Series Latina, J.-P. Migne (vyd.), 221 sv., Paris 1844–1891 (218–221: Indices).

Tu doplňuje:

J.-P. Migne, *Elucidatio in 235 tabulas Patrologiae Latinae auctore cartusiensi*, Rotterdam 1952.

P. Glorieux, *Pour revaloriser Migne: Tables rectificatives, Mélanges de science religieuse, Année 9, 1952: Cahier supplémentaire*, Lille 1952.

Latinská analogie k *Patrologia Graeca*, až po papeže Innocenta III. († 1216).

Viz také X. Mikrofiše

Viz také XI. Elektronické databáze

Patrologiae cursus completus: Series Latina, supplementum, A. Hamman (vyd.), I–V, Paris 1958–1974), 5. sv.: *Indices*, A. L. Bailly – J. P. Bouhot (vyd.). Komplexní sbírka všech textů objevených po Migneho monumentální řadě, uspořádaná v pořadí Migneho patrologií.

Viz také X. Mikrofiše

Viz také XI. Elektronické databáze

Corpus Christianorum: Series Latina, Turnhout (Belg.) 1954–. Tato řada je zamýšlena jako nový *Patrologiae cursus completus*, a proto, jako Migne,

zčásti znovu vydává již existující kritické edice, vytváří však také nové kritické edice děl latinských patristických autorů až do Bedy Ctihodného († 732). Struktura a obsah jsou uvedeny v *Clavis patrum Latinorum*. (Viz VI. Referenční díla.)

Viz také X. Mikrofiše

Viz také XI. Elektronické databáze

Corpus Christianorum: Series Graeca, Turnhout (Belg.) 1977–. Paralelní řada pro ranou řeckou křesťanskou literaturu do Jana z Damašku († asi r. 750). Viz *Clavis Patrum Graecorum* (VI. Referenční díla).

Viz také X. Mikrofiše

Corpus Christianorum: Series apocryphorum, Turnhout (Belg.) 1983–.

Třetí paralelní řada pro novozákonní apokryfy. Viz *Clavis apocryphorum Novi Testamenti* (VI. Referenční díla).

Viz také X. Mikrofiše

Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum, Wien 1866–. Sbírka kritických vydání latinských textů patristického období. Jeho záměrem je podobně jako u *Corpus Christianorum: Series Latina* nahradit texty v Migneho patrologiích. Řada děl je proto vydána v obou řadách nezávisle.

Viz také X. Mikrofiše

Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten [drei] Jahrhunderte, Leipzig – Berlin atd. 1897–. Sbírka kritických vydání řeckých textů patristického období, paralelní ke *Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum*. I přes původní omezení na první tři století jsou zahrnuta rovněž některá pozdější díla.

Viz také X. Mikrofiše

Sources chrétiennes, založil H. de Lubac – J. Daniélou, Paris 1941–. Velice oblíbená bilingvní sbírka raně křesťanských a některých středověkých textů, s francouzskými překlady a komentáři. Obecně nevytváří nové kritické edice, ale přetiskuje nejlepší existující edice.

Oxford Early Christian Texts, Oxford 1971–. Otevřená bilingvní řada kritických vydání raných řeckých a latinských křesťanských textů s anglickými překlady, bez číslování svazků nebo určitého celkového plánu.

Patrologia Syriaca, R. Graffin (vyd.), I–III, Paris atd. 1894–1926.

První sbírka syrských patristických děl.

Viz také X. Mikrofiše

Patrologia Orientalis, R. Graffin – F. Nau – F. Graffin (vyd.), Paris atd. 1903–. Rozsáhlá a stále rostoucí sbírka veškeré východní raně křesťanské literatury, dříve s překlady do latiny, později do moderního jazyka (většinou angličtiny, francouzštiny nebo němčiny).

Corpus scriptorum Christianorum orientalium, Paris atd. 1903–. Monumentální sbírka křesťanských východních textů, která se nyní skládá ze stovek svazků, rozdělených do řad pro etiopské, arabské, arménské, koptské, gruzínské a syrské autory; doplněná řadou obsahující studie (Subsidia). Dříve

s překlady do latiny, později do moderního jazyka (většinou angličtiny, francouzštiny nebo němčiny).

Monumenta Germaniae historica inde ab anno Christi quingentesimo usque ad annum millesimum et quingentesimum: Auctores antiquissimi, I–XV, Berlin 1877–1919. První svazky obsahují, v daném chronologickém vymezení, kritické edice raně křesťanských latinských autorů, kteří žili v germánských oblastech nebo měli pro tyto oblasti význam, jako je Salvianus z Marseille a Řehoř z Tours.

V. Překladové řady

A. Anglické

The Ante-Nicene Christian Library, I–XXIV, Edinburgh 1866–1872.

The Ante-Nicene Fathers, I–X, Buffalo 1885–1896; repr. Grand Rapids 1973; Peabody (Mass.) 1995.

The Nicene and Post-Nicene Fathers: First Series, I–XIV, Buffalo 1886–1900; repr. Grand Rapids 1956; Peabody (Mass.) 1995.

The Nicene and Post-Nicene Fathers: Second Series, I–XIV, New York 1886–1900; repr. Grand Rapids 1956; Peabody (Mass.) 1995.

Ancient Christian Writers, Westminster (Md.) atd. 1946–.

Fathers of the Church, Washington, D. C. atd. 1946–.

B. Francouzské

Collection Les Pères dans la foi, A.-G. Hamman – M.-H. Congourdeau (vyd.), Paris 1977–.

Viz také IV. Ediční řady: *Sources chrétiennes*

C. Německé

Bibliothek der Kirchenväter, F. X. Reithmayr – V. Thalhofer (vyd.), 80 sv., Leipzig 1869–1888.

Bibliothek der Kirchenväter, O. Bardenhewer – T. Schermann – K. Weyman – J. Zellinger – J. Martin (vyd.), 61 sv. a 2 sv. indices, Kempten 1911–1931; 2. řada: O. Bardenhewer – J. Zellinger – J. Martin (vyd.), I–XX, München 1932–1939.

Bibliothek der griechischen Literatur, P. Wirth – W. Gessel (vyd.), Stuttgart 1971–.

Fontes Christiani: Zweisprachige Neuausgabe christlicher Quellentexte aus Altertum und Mittelalter, N. Brox et al. (vyd.), Fribourg (Switz.) 1991–.

D. Italské

Classici delle religioni, Torino 1968–.

Collana di testi patristici, Roma 1976–.

Letture cristiane delle origini, Roma 1979–.
Letture cristiane del primo millennio, Torino – Milano 1987–.
Collana patristica, Roma 1992–.

E. Španělské

Biblioteca de autores cristianos, Madrid 1944–.
Biblioteca de patrística, Madrid 1986–.
Fuentes patrísticas, Madrid 1991–.

VI. Referenční díla

J.-C. Haelewyck, *Clavis apocryphorum Veteris Testamenti*, Turnhout (Belg.) 1998. Soupis všech apokryfních knih Starého zákona v historickém pořadí, uvádějící kodexy, edice, překlady a základní bibliografii.

M. Geerard, *Clavis apocryphorum Novi Testamenti*, Turnhout (Belg.) 1992. Soupis všech apokryfních knih Nového zákona v biblickém pořadí (evangelia, skutky, listy, apokalypsy), uvádějící kodexy, edice, základní bibliografii a pojednávající o literárně-historické problematice. Na konci jsou připojeny analytické rejstříky.

M. Geerard, *Clavis patrum Graecorum*, I–V, *Corpus Christianorum*, Turnhout (Belg.) 1974–1987; 2. vyd. 2003–.

Ten doplňuje:

Clavis patrum Graecorum: Supplementum, M. Geerard – J. Noret – F. Glorie – J. Desmet (vyd.), *Corpus Christianorum*, Turnhout (Belg.) 1998. Soupis všech řeckých patristických autorů a spisů v chronologickém pořadí, s uvedením kodexů, edic, základní literatury a literárně-historických problémů. Na konci jsou připojeny rejstříky.

E. Dekkers – A. Gaar, *Clavis patrum Latinorum*, *CCSL*, Steenbrugge (Belg.) 1995[3]. Analogie ke *Clavis patrum Graecorum* pro latinské patristické autory a díla.

J. Machielsen, *Clavis patristica pseudepigraphorum medii aevi*, Turnhout (Belg.) 1990–. Doplněk ke *Clavis patrum Latinorum* pro všechny středověké spisy připisované některému patristickému autorovi až po Bedu Ctihodného († 732), zahrnující autentické patristické spisy adaptované, a tím zásadně pozměněné středověkými spisovateli.

H. J. Frede, *Kirchenschriftsteller – Verzeichnis und Sigel: Repertorium scriptorum ecclesiasticorum Latinorum saeculo nono antiquiorum siglis adpositis quae in editione Bibliorum Sacrorum iuxta veterem Latinam versionem adhibentur*, 4 rev. vyd., *VL* 1/1, Fribourg (Switz.) 1995. – H. J. Frede – R. Gryson, *Kirchenschriftsteller – Verzeichnis und Sigel: Aktualisierungsheft 1999 = Compléments 1999*, *VL* 1/1C, Fribourg (Switz.) 1999. Seznam zkratek latinských patristických autorů a děl, které se používají

v kritickém vydání Vetus Latina, zlomcích latinského překladu bible, který předcházel Vulgátu, zachovaných v patristických textech. Nepostradatelné referenční dílo díky přesným a aktuálním údajům o edicích, chronologii, autorství a autenticitě spisů.

A. Keller, *Translationes patristicae Graecae et Latina: Bibliographie der Übersetzungen altchristlicher Quellen*, Stuttgart 1997–. Bibliografie německých, anglických, francouzských, italských a španělských překladů patristických spisů v abecedním pořadí podle autora, která uvádí nejnovější edice.

Instrumenta patristica, Steenbrugge (Belg.) 1959–. Řada referenčních děl pro studium raně křesťanské literatury: bibliografie, přehledy rukopisů, slovníky, rozmanité svazky k poctě různých učenců a monografie.

Viz také X. Mikrofiše
Viz také XI. Elektronické databáze

VII. Příručky (historie, filologie, theologie)

Handbuch der [až do r. 1921: *klassischen*] *Altertumswissenschaft*, I. von Müller – W. Otto – H. Bengtson (vyd.), München 1885–. Komplexní a základní příručka pro všechny aspekty klasické antiky až do byzantské doby: gramatika, rétorika, historie, literatura, náboženství, archeologie, numismatika atd.

Aufstieg und Niedergang der römischen Welt: Geschichte und Kultur Roms im Spiegel der neueren Forschung, H. Temporini – W. Haase (vyd.), Berlin 1972–. Původně plánováno jako čtyřdílná pocta pro prof. Josepha Vogta z Tübingen, později rozšířeno do podoby mnohasvazkové řady pojednávající v zásadě o všech aspektech řecko-římského světa. Články jsou psány v různých jazycích (anglicky, francouzsky, německy, italsky).

Handbook of Church History, H. Jedin – J. Dolan (vyd.), I–X, London – New York 1965–1982. Sv. 2,5–10 publikovány jako *History of the Church*. Zahrnuje:

1. sv.: K. Baus, *From the Apostolic Community to Constantine*, New York 1965; New York 1980[3].
2. sv.: K. Baus et al., *The Imperial Church from Constantine to the Early Middle Ages*, New York 1980.
3. sv.: F. Kempf et al., *The Church in the Age of Feudalism*, New York 1969.

Základní příručka pro historické prostředí patristických spisů.

Handbuch der Dogmengeschichte, M. Schmaus et al. (vyd.), Fribourg (Switz.) 1951–. Komplexní, ale dosud nedokončená příručka dějin křesťanského dogmatu od počátku do moderní doby ve čtyřech oddílech: a) život podle víry; b) Trojice, stvoření, hřích; c) christologie, soteriologie, mariologie,

boží království a církev, d) svátosti, eschatologie. První svazek (svazky) každého oddílu pojednávají o starověké církvi.

Viz další bibliografické údaje k nauce a theologii zvláště v úvodu ke 3. části.

VIII. Časopisy a ročenky

Augustinianum: Periodicum quadrimestre Instituti Patristici „Augustinianum", Roma 1961–. Všeobecný časopis pro celé pole patristiky ve všech hlavních jazycích s velkým oddílem recenzí.

Jahrbuch für Antike und Christentum, Münster 1958–. Ročenka pro články, recenze, poznámky a doplňky k *Reallexikon für Antike und Christentum*.

Journal of Early Christian Studies, Baltimore 1993–. Specializovaný časopis North American Patristic Society. Základní, protože reflektuje probíhající severoamerický patristický výzkum.

Journal of Ecclesiastical History, London 1950–. Všeobecný časopis církevních dějin, zahrnující ranou církev.

Journal of Theological Studies, Oxford 1899–. Všeobecný časopis theologie, zahrnující patristiku.

Revue bénédictine de critique, d'histoire et de littérature religieuses, Maredsous (Belg.) 1890–. Historický časopis obsahující řadu zásadních příspěvků k patrologii.

Revue d'histoire ecclésiastique, Louvain 1900–. Časopis pro celé pole církevních dějin, zahrnující ranou křesťanskou literaturu. Užitečný zvláště díky každoroční bibliografii, rozdělené podle období a témat.

Vigiliae Christianae: A Review of Early Christian Life and Language, Amsterdam 1947–. Mezinárodní časopis o křesťanském starověku a literatuře, ve všech hlavních jazycích, s recenzemi.

IX. Monografické řady

Patristic Studies, Washington, D. C. 1922–. Edice a studie, mnoho z nich pojednává o otázkách filologie, stylu atd.

Greek, Roman and Byzantine Monographs, Durham 1959–. *Initiations au christianisme ancien*, Paris 1985–. Úvodní a pomocné patristické studie.

Jahrbuch für Antike und Christentum: Ergänzungsbände, vyd. F. J. Dölger-Institut Bonn, Münster 1964–. Monografická řada podporující hesla *Reallexikon für Antike und Christentum*.

Paradosis: Études de littérature et de théologie ancienne, Fribourg (Switz.) 1947–.

Patristic Monograph Series, Cambridge (Mass.) 1975–. Řada monografií, konferenčních akt a patristických textů.

Patristische Texte und Studien, K. Aland – W. Schneemelcher – E. Mühlenberg (vyd.), Berlin 1964–.

Studia ephemeridis „Augustinianum", Roma 1967–. Monografická řada Institutu Patristicum Augustinianum v Římě pro celé pole patristiky, zahrnující mnoho doktorských disertací napsaných na institutu. Nepublikuje texty nebo referenční díla.

Studia patristica: Papers Presented to the International Conference on Patristic Studies, Berlin 1957–. Sbírka většiny textů prezentovaných na International Conference on Patristic Studies, která se schází v Oxfordu každý čtvrtý rok od r. 1951. V různých jazycích, z velké části odráží stav soudobého patristického bádání. Původně byly svazky součástí řady *Texte und Untersuchungen*.

Studia patristica mediolanensia, G. Lazzati – R. Cantalamessa (vyd.), Milano 1974–. *Supplements to Vigiliae Christianae*, A. F. J. Klijn – C. Mohrmann – G. Quispel – J. H. Waszink – J. C. M. van Winden (vyd.), Leiden 1987–. Dříve *Philosophia patrum*.

Philosophia patrum, J. H. Waszink – J. C. M. van Winden (vyd.), I–VIII, Leiden 1971–1986. Řada edic, monografií, bibliografií a sbírek studií v hlavních mezinárodních jazycích, doplňující časopis *Vigiliae Christianae*.

Sussidi patristici, Roma 1981–. Řada krátkých úvodů, bibliografií a sbírek textů v angličtině, němčině a italštině, zamýšlených jako studijní pomůcky.

Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, O. von Gebhardt – A. von Harnack (vyd.), Leipzig – Berlin 1883–. Slavná řada obsahující mnoho nesmírně důležitých příspěvků k oboru.

Texts and Studies: Contributions to Biblical and Patristic Literature, Cambridge 1891–. Viz také X. Mikrofiše

X. Mikrofiše

Hlavními vydavateli mikrofiší pro patrologii jsou Brepols, Turnhout (Belg.); IDC Microform Publishers, Leiden; a Slangenburg Abbey, Doetinchem (Neth.).

A. Edice

Patrologiae cursus completus: Series Graeca, J.-P. Migne (vyd.), 162 sv., Paris 1857–1866.

Patrologiae cursus completus: Series Latina, J.-P. Migne (vyd.), 221 sv., Paris 1841–1864 (218–221: Indices).

Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum, Wien 1866–.

Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten [drei] Jahrhunderte, Leipzig – Berlin 1897–.

Patrologia Syriaca, R. Graffin (vyd.), I–III, Paris 1897–1927.

B. Referenční díla

Cartotheca patrologiae Graeco-Latinae, vyd. Facultate theologica Tilburgense, 9244 fiší, Turnhout (Belg.) 1984. Obsahuje asi tři tisíce pět set lístků se záznamy v abecedním pořadí a tematický rejstřík s asi šesti tisíci lístky.

Corpus Christianorum, Instrumenta lexicologica Latina: Series A–Formae; Series B–Lemmata, Turnhout (Belg.) 1982–.

Corpus Christianorum, Thesaurus patrum Graecorum, Turnhout (Belg.) 1990–. Řada sestává z a) *Enumeratio formarum* (abecední seznam všech slovních forem s odkazem na jejich četnost), b) *Concordantia formarum* (abecední konkordance všech slovních forem každého slova), c) *Index formarum a tergo ordinatarum* (seznam slovních forem v abecedním pořadí podle jejich zakončení). Řada B představuje totéž pro samotná slova.

C. Monografické řady

Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, O. von Gebhardt – A. von Harnack (vyd.), Leipzig – Berlin 1883–.

XI. Elektronické databáze

A. Bibliografie

Karlsruhe Virtual Catalog – http://www.ubka.uni-karlsruhe.de/hylib/virtueller_katalog.html – Velmi výkonná a velice efektivní všeobecná badatelská pomůcka, spojující on-line katalogy všech hlavních světových knihoven, mezi nimi Library of Congress, British Library a COPAC, jednotný přístup ke sbírkám hlavních britských knihoven, včetně Oxfordu a Cambridge.

Katalog knihovny Institutu Patristicum Augustinianum v Římě, Via Paolo VI, 25 –
http://portico.bl.uk/gabriel/en/countries/vatican-union-en.html

telnet://librs6k.vatlib.it – Nejlepší a nejaktuálnější bibliografie raně křesťanské literatury, přístupná prostřednictvím osobního nahlédnutí nebo ve spojení s Bibliotheca Vaticana a jinými římskými knihovnami přes římskou knihovní síť (Urbs) a internet.

Bibliographic Information Base in Patristics. Université Laval, Quebec, Canada – http://www.bibl.ulaval.ca/bd/bibp/english.html – V současnosti obsahuje asi 29 300 záznamů z 325 časopisů ke všem disciplínám zabývajícím se patristickým křesťanstvím. Vyhledávacím jazykem je francouzština. Pro vyhledávání v angličtině nebo některém jiném jazyce je třeba kontaktovat prof. René-Michel Robergeho na e-mailové adrese bibp@ftsr.ulaval.ca nebo napsat na adresu: Laboratoire BIBP, Faculté de teologie et de sciences religieuses, Université Laval. Quebec, QC, Canada, G1K 7P4.

B. Edice

L. Berkowitz – K. A. Squitier, s technickou podporou W. A. Johnsona, *Thesaurus linguae Graecae: Canon of Greek Authors and Works*, Version E, Irvine 2000. Databáze všech starověkých řeckých textů, klasických i křesťanských, od Homéra asi do r. 600 po Kr., s příslušnými vyhledávacími nástroji a seznamem záznamů a edicí v tištěné podobě.

Packard Humanities Institute CD–ROM 5. Analogie k *Thesaurus linguae Graecae* (*TLG*) pro starověkou latinskou literaturu až do r. 200 po Kr. včetně výběru pozdějších autorů a textů se záměrem zahrnout veškerou starověkou latinskou literaturu. Adresa: Packard Humanities Institute, 300 Second Street, Suite 201, Los Altos, CA 94022, USA. E-mail: phi@packhum.org.

Patrologia Latina Database CD–ROM, version 5; Alexandria (Va.) 1995. Kompletní text 221 svazků *Patrologiae Latinae*, včetně úvodů, poznámek a rejstříků na čtyřech CD, s vyhledávacím softwarem.

Cetedoc Library of Christian Latin Texts CD–ROM, version 3; Turnhout (Belg.) 1996. Kompletní sbírka textů publikovaných v *Corpus Christianorum: Series Latina* a *Continuatio mediaevalis*. Obsahuje také kompletní sbírku děl nejdůležitějších autorů, např. Augustina.

C. Referenční díla

Cetedoc–Index of Latin Forms CD–ROM, Turnhout (Belg.) 1998.

In principio: Incipit Index of Latin Texts CD–ROM, Turnhout (Belg.) 1993–.

XII. Internetové adresy

Kvůli rychlému vývoji a změnám na internetu není možné uvést jednoznačný seznam adres patristických webových stránek; jsou uvedeny pouze některé sbírky:

M. Wallraff, *Patristische Arbeitshilfen im Internet*, in: *ZAC* 1, 1997, str. 127–128.

T. Kuhlmei – T. Krannich, *Arbeitshilfen zur spätantiken und byzantinischen Kunst im Internet*, in: *ZAC* 1, 1997, str. 302–304.

T. Krannich, *Arbeitshilfen zur Archäologie im Internet*, in: *ZAC* 2, 1998, str. 299–303. Viz zejména sbírku adres publikovaných na webové stránce North American Patristics Society: http://moses.creighton.edu/napslinks/index.htm.